

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Elévülés a polgári jogban

Szerző:

Dr. Kerekes Szilvia

Debrecen, 2018. június

I. Bevezetés

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény az elévülést a szerződés megszűnésének egyes esetei című fejezetben tárgyalja. A 2013. évi V. törvény (új Ptk.) a kötelek közös szabályai között foglalja össze azokat a rendelkezéseket, amelyek nemcsak a szerződéses viszonyokra, hanem a többi kötelekre is alkalmazást nyerhetnek. A kötelek közös szabályainak összeállításával a jogalkotó tulajdonképpen a hatályos joganyag alkalmazása kapcsán kialakult bírói gyakorlatot kodifikálja, melynek „célja, hogy az ebben a részben megjelenő szabályokat ne kelljen megismételni az egyes kötelemfakasztó tényeknél.”¹ Ilyen közös szabályként fogalmazza meg a törvény többek között az elévülésre vonatkozó rendelkezéseket is.

II. Az elévülés fogalma

1. Fogalmi megközelítések

1.1. Általános álláspont szerint az elévült követelés a tágabb értelemben vett naturális obligatiók közé tartozik. Az alábbi sajátosságokban - ahogyan azokat Szász István ismerteti - azonban eltér az elévült követelés az eleve bírói úton nem érvényesíthető követeléstől (a szűkebb értelemben vett naturális obligációtól): 1. az elévült követelés biztosítására kötött szerződés nem semmis, hanem bírói úton nem érvényesíthető; 2. az elévült követelés biztosítására vállalt absztrakt kötelek pl. váltó nem követelhető vissza; 3. az elévülés nem érinti a kezizálogból való kielégíthetőséget; 4. nem érinti az óvadékból való kielégíthetőséget, a követelés elévült jellegére hivatkozva az adós a biztosítéki céllal átruházott követelés visszaruházását nem követelheti; 5. az elévült követelésre tett tartozáselismerő nyilatkozat hatályos; 6. az elévült követelés (feltételesen) beszámításra alkalmas; és a legfontosabb: 7. a követelés elévült jellegét a bíróság nem veheti hivatalból figyelembe, az csak elévülési kifogás által hatályosulhat.²

1.2. Katona Mór az elévülést keresetelévülésként tárgyalja. Meglátása szerint „a kötelek korlátolt megszűnését eredményezi a jog érvényesítéséhez szükséges keresetnek megszűnése: elévülésből.” A

¹ Vékás Lajos (szerk): A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal 507. o.

² Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 35-36. o.

keresetelévülés törvényi kellékei alatt az alábbiakat veszi sorra: 1. a kereset indíthatósága; 2. az időszámítás módja; 3. az idő tartamának letelte; 4. az elévülés meg nem akadjon, ne szüneteljen; 5. félbe nem szakadjon³

1.3. Kiss Albert által alkotott fogalom jellemző elemei az idő folyása (1), amely az igény keletkezésétől veszi kezdetét, és az idő folyását befolyásoló körülmények híján vagy azok dacára letelik (2), és amely idő letelte megnyitja a kötelezett számára az elévülési kifogás (3) felhozásának a lehetőségét. Az elévülési kifogás, mint anyagi jogi kifogás tehát Kiss definíciójának központi eleme, amely azzal a hatással jár, hogy a kötelezett megtagadhatja a teljesítést (4), mert vele szemben az igény keresettel többé nem érvényesíthető. Kiss meghatározásának egyedi vonása az, hogy a kötelezett oldaláról közelíti meg az elévülés jelenségét, nem pedig a jogosult, és annak igényérvényesítése felől. E szempont újszerűsége tehát az elévülés intézményének új mélységeit is feltárja, miszerint nem pusztán az alanyi jog igényvesztett állapota áll elő, hanem a kötelezettségeknek a kötelezett akaratán múló megszűnése is bekövetkezhet.

1.4. Fehérváry az elévülés fogalmát érzékletesen ragadja meg: „Az alanyi jog, amit bizonyos időn át nem gyakorolnak, beszárad: perelhetősége, bírói úton való érvényesíthetősége megszűnik.”

1.5. Egri Bónis Pál a keresetelévülésnek az alábbi kellékeit sorolja fel: a) a kereset szülemzése. b) a törvény szabta idő letelte; c) az időfolyás meg nem szakadjon (nyugvás); d) az időfolyás félbe ne szakadjon.

1.6. Kolosváry Bálint szerint az elévülés „az időtelés ama hatályát jelenti, melynél fogva bizonyos időnek leteltével valamely jog keresetileg nem érvényesíthető, illetőleg érvényesíthetését a letelt időre alapított kifogás megakadályozza.”

Kolosváry meghatározásában a Kiss által megadott építőelemek, jogi tények szintén megjelennek, más módon súlyoz azonban közöttük. Kolosváry előtérbe helyezi - a jogosult nézőpontjából közelítve - a jog nem érvényesítését, pontosabban a kereseti jog nem érvényesítését (a jogosítottnak tétlen

³ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 76-77. o.

magatartása), amelynek huzamosabb időn keresztül való - megszakítás és szünetelés mentes - fennállása eredményezi az elévülési kifogást.⁴

1.7. Lábady az elévülést a jogvesztő határidőtől elkülönítve határozza meg: „az nem szünteti meg az alanyi jogot, hanem csak igényszüntető kifogást alapít a kötelezett javára.

1.8. Szász szerint az elévüléssel megszűnik maga az igény, tehát nem pusztán kereset elévülésről van jelen esetben szó. Továbbá érdekes kiemelni, hogy a kikényszeríthetlenné vált alanyi jog kifogás útján sem érvényesíthető már véleménye szerint. Harmadrészt pedig az igényelévülés folytán kivételekként kell megfogalmaznia azon törvényi eseteket, amelyekben az igény érvényesítésének lehetősége mégiscsak fennmarad (beszámítás, kézizálogjog). Negyedrészt pedig látható, hogy Szász is az elévülés fogalmi elemeként tárgyalja az elévülési kifogást.

1.9. Világhy Miklós és Eörsi Gyula tankönyvében kifejtettek szerint az elévülés nem más, mint hogy „az állami kényszer igénybevételére megszabott határidő eltelte után, a jog nem szűnik meg, csak az a lehetőség nincs meg többé, hogy állami kényszerrel vegyenek igénybe érvényesítésére.” A két szerző e megközelítése azonban sokkal szélesebb, mint amit a Ptk. jogi rendelkezései körvonalaznának. A Ptk. ugyanis a követelések elévüléséről szól a 324.§-ában, amely megoldást követi az új Ptk. is.

1.10. Bíró György az elévülésre annak érvényesülése, hatályosulása szempontjából tekint, amikor az elévülés fogalmát az alábbiak szerint határozza meg: „Az elévülés egy kifogás formájában érvényesülő hatalmasság, amely a magánjogban a kötelezettet olyan helyzetbe hozza, hogy a vele szemben a kifogás hiányában egyébként érvényesíthető igényt megszüntesse.”

Bíró az általános dogmatikai álláspontot képviselve az igényre, mint az alanyi jog kikényszeríthető állapotára tekint.

1.11. Az általános dogmatikai megközelítéshez képest eltérő álláspontot képvisel Lábady Tamás, amikor kifejti, hogy „ az elévülés nem igény nélküli alanyi jogi helyzet, mert az elévülés a jog bírói

⁴ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 77-78. o.

úton való érvényesítését nem zárja ki, csak korlátozza.” Tekintettel arra, hogy véleménye szerint az alanyi jog fogalmi eleme, attribútuma a bírói úton való kikényszeríthetőség. 5

Az elévülés egy adott jogi igény érvényesítésének korlátját, végét jelenti azáltal, hogy az annak érvényesítéséhez rendelkezésre álló határidő eltelik. Az elévüléssel az alanyi jog „igényállapota” szűnik meg, vagyis az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet (Ptk.6:23.§(1)). Ezt azonban a bíróság vagy más hatóság hivatalból nem veheti figyelembe (Ptk.6:23.§(4)), csak a fél kifogása alapján (elévülési kifogás).

Az elévüléssel tehát az alanyi jog megmarad, amit az is bizonyít, hogy:

- kellékszavatosság esetén az ugyanazon szerződésből eredő követeléssel szemben akkor is lehet a kellékszavatossági jogokat érvényesíteni, ha az igény már elévült
- az elévült pénzkövetelést is be lehet számítani, ha a beszámítani kívánt pénzkövetelés elévülése a pénztartozás esedékessé válásának időpontjában még nem következett be (Ptk.6:50.§(1))
- a hibás teljesítéssel a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk megtérítését a jogosult akkor követelheti, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. E kártérítési igény a kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül évül el. A jogosult kártérítési igényét az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként akkor is érvényesítheti, ha a kártérítési igény elévült (Ptk.6:174.§(2)). 6

2. Az elévülés jogpolitikai indokai

2.1. Az elévülés jogpolitikai indokait az 1959.évi IV. törvényhez fűzött miniszteri indokolás is részletezi: a huzamosabb ideig bizonytalan helyzetek rendezésére törekszik a jog, amelynek egyik esete, hogy a követelés érvényesítésére határidőt (elévülési határidőt) szab. A huzamosabb idő

⁵ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 79-80. o.

⁶ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 288. o.

elteltével a követelés fennálltának vagy fenn nem álltának a bizonyítása is sokkal nehezebb, így az elévülési határidő egyrészt az adós védelmére, továbbá a bíróságok mentesítésére is szolgál.

2.2. Rudolf Lóránt rámutat arra, hogy valóban az elévülés legfontosabb jogpolitikai indoka „a huzamosan fennálló bizonytalan helyzetek kiküszöbölése.” Hozzáfűzi, hogy általában a vagyoni viszonyok bizonytalanságának megszüntetése a cél, tehát az elévülés intézménye nem szűkül le pusztán adósvédelemre.

2.3. A huzamosan fennálló bizonytalan helyzet feloldására már a régi irodalomban is elterjedt nézet szerint egy vélelem keletkezett, miszerint a jogosult - mivel eddig sem érvényesítette jogát a kötelezettel szemben, a későbbiekben sem fogja - lemondott róla. Bíró György a jogbiztonság követelménye érvényre jutását látja az elévülés ezen jogpolitikai indokában. Majd hozzáteszi: ha a jogosult igényét nem érvényesíti egy megdönthetetlen vélelem keletkezik arra nézve, hogy a jogosult jogáról lemondott. ⁷

Bíró az elévülés jogpolitikai indokaként sorolja fel a bíróságok mentesítését is, mivel az időmúlás megnehezíti mind a jogosulti, mind a kötelezetti oldalon a bizonyítást. Jelzi azonban, hogy az elévülésnek ezen jogpolitikai indoka mára már meghaladottá vált. ⁸

III. Az elévülés kezdete

1. A Ptk. 6:22. § (2) bekezdése szerint az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik.

Az elévülés kezdő időpontja az alanyi jog „igényállapotba” kerülése, vagyis az az időpont, amikor állami kényszerrel érvényesíteni lehet, amikor a követelés esedékessé válik. A szerződési jog területén ez tipikusan a teljesítés időpontját jelenti. A teljesítési határidőt a felek szerződése általában tartalmazza, ennek hiányában a teljesítés azonnal esedékes.

⁷ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 82-83. o.

⁸ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: Uo. 85. o.

A teljesítés idejét a felek meghatározhatják határnap vagy határidő megjelölésével. Határnap megjelölése esetén a követelés az adott napon válik esedékessé, határidő megállapítása esetén pedig annak utolsó napja lesz az esedékesség időpontja.

A felek megállapodhatnak a Ptk. szerinti elévülési időnél hosszabb vagy rövidebb elévülési időben is, azonban az elévülési idő megváltoztatására irányuló megállapodást írásba kell foglalni (Ptk. 6:22.§(3)). A korábbi szabályozásnál szélesebb körű a felek mozgástere, ugyanakkor az elévülést szerződéssel kizárni nem lehet, az ilyen kizáró megállapodás semmis (Ptk.6:22.§(4)). ⁹

A kártérítési igény elévülése a károsodás bekövetkeztével veszi kezdetét. A Ptk. 6:532.§ szerint a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes. ¹⁰

A szerződés megtámadására nyitvaálló határidő is a vonatkozó érvénytelenségi ok esetében, a tévedés, megtévesztés felismerésétől veszi kezdetét. A határidő tehát akkor veszi kezdetét, amikor a jogosult a megtámadás lehetőségéről tudomást szerez (vagy arra egyébként lehetősége nyílt).

Jogsabályi rendelkezés hiányában feltűnő értékaránytalanság esetében a megtámadási határidő teljesítés időpontjában való indulásától a bírói gyakorlat olyan esetben sem térhetett el, amikor a jogosult a teljesítéskor nem volt képes felmérni a szolgáltatás - ellenszolgáltatás egymáshoz viszonyított értékét, azonban az értékaránytalanság tényleges felismeréséig a határidő nyugvását elfogadta.

Az új Ptk. változtat a megtámadás szabályozásán, megszünteti ugyanis a határidő kezdetére vonatkozó speciális időpontokat. Így azok a körülmények, amelyek a megtámadási jog megnyílását eredményezik, az elévülés nyugvására okot adó körülményként értékelendők. ¹¹

⁹ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 290-291. o.

¹⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:532.§

¹¹ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 116-117. o.

2. Az idő múlásának joghatásait tekintve különbség van az elévülési jellegű és a jogvesztő jellegű határidők között.

Jogvesztést akkor eredményez egy jogszabályban írt határidő eltelte, ha jogszabály kifejezetten így rendelkezik. Amennyiben egy határidő nem jogvesztő jellegű, arra az elévülés szabályait kell alkalmazni (Ptk.6:21.§).

A záros határidő folyását tipikusan semmilyen körülmény meg nem akasztja, egyedüli körülményként a bírói gyakorlatban a bírósági út igénybevételének időleges hiányát jelentő ítélkezési szünet jelentkezett. Így a záros határidő esetében sem nyugvásról, sem szünetelésről, sem megszakadásról nem beszélhetünk. Záros határidőt valamely jogosultság gyakorlására a felek is szabhatnak, jogszabály által meghatározott határidő esetében felmerül a kérdés, hogy vajon e határidőt megrövidíthetik-e illetve meghosszabbíthatják-e? E kérdés kapcsán határolhatjuk el a záros határidőket a keresetindítási határidőktől, amelyek megrövidítése, meghosszabbítása, netán kizárása - kifejezett jogszabályi kivétel hiányában - nem lehetséges. Itt hozzá kell fűzni azonban, hogy elévülési határidő jelenleg hatályos szabályozása is szigorú elveket követ, mivel az elévülés intézményét közjogi jelleggel ruházta fel olyan értelemben, hogy a felek akaratszabadságát ezen a téren jelentősen korlátozza.

Jogvesztő határidő elmulasztása, az elnevezése szerint is, az adott jogosultság, alanyi jog megszűnését eredményezi. Hatását tekintve elméletileg szigorúbb az elévülésnél, mert a bírói úton való érvényesíthetetlenség mellett naturális obligációként sem marad fenn a kötelem.

A záros határidő leteltét a bíróság hivatalból vizsgálja, míg az elévülés elévülési kifogás által hatályosul. E tétellel szemben a korábbi szabályozás többi kivételt is teremtett, így a megtámadási határidő sajátos természetére tekintettel az 1959. évi Ptk. eredeti szövege és a kialakult bírói gyakorlat nyomán a Kommentár kifejezetten úgy szólt, hogy a megtámadási határidő leteltét a bíróság hivatalból észlelheti. Azonban az újabb bírói gyakorlat (és az új Ptk.) a megtámadási határidőt tisztán

elévülési határidőként kezeli, így mára megszűnt ez a bírói gyakorlat, azaz a megtámadási határidő letelt voltára is hivatkozni kell. 12

1/2010. Polgári jogegységi határozatban a Legfelsőbb Bíróság az elévülési és a jogvesztő határidő viszonyát érintően az alábbiak szerint foglalt állást. „Az időmúlásnak a polgári jogban kétféle hatása van: az igényérvényesítés elmulasztása bizonyos idő elteltével vagy magát az alanyi jogot szünteti meg, vagy az alanyi jog nem szűnik meg ugyan, de állami kényszerrel többé nem érvényesíthető. Az előbbi esetben jogvesztő határidőről, az utóbbi esetben pedig elévülésről van szó.” 13

IV. Az elévülés joghatásai

1. Az elévülés joghatásai

1.1. Az elévülés nem szünteti meg a követelést, és nem szünteti meg a kötelmet sem. Az elévülés a jogból csak a kereseti érvényesítés szálait metszi el, s nem semmisíti meg magát a jogot. Az elévülés nem szünteti meg az alanyi jogot, sem annak kötelezettel szembeni kikényszeríthetőségének minden formáját, hanem pusztán a bírói úton való kikényszeríthetőségét. Ezért az elévült tartozás megfizetése nem minősül tartozatlan fizetésnek, az elévült követelést más követeléssel szemben be lehet számítani és a jogosultat e követelésre nézve visszatartási jog is megilleti. A peresíthetetlenség, mint következmény beállta is feltételtől függ - szűk körű kivételtől eltekintve -, mégpedig a kötelezett (alperes) elévülési kifogásának felhozásától.

Más megközelítés szerint az elévülés az igény állapotot szünteti meg. Ezen álláspont alapján teljes mértékben megszűnik a jogosultság kikényszeríthetősége, azonban ez alól a jogszabály kivételeket enged, így a kezizálogból való kielégítés lehetőségét fenntartja, továbbá lehetővé teszi, meghatározott feltételek mellett a már elévült követelés beszámítását. 14

¹² Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 302-303. o.

¹³ 1/2010 Polgári jogegységi határozat

¹⁴ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 260-261. o.

1.2. Az elévülés egyik legfontosabb joghatása, hogy a követelés meghatározott idő eltelte után bírói úton többé nem érvényesíthető. Ennek indoka, hogy hosszabb idő elteltével a bizonyítás megnehezülhet, továbbá amennyiben „hosszabb idő telik el anélkül, hogy igénye érvényesítése érdekében a jogosult bármit tenne, kialakul az a törvényi vélelem, hogy a jogosultnak az igény érvényesítéséhez fűződő érdeke már nem áll fenn.”¹⁵

1.3. Az elévülés a kötelezettnek a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettségét nem érinti, azt a jogosult továbbra is követelheti. Az elévült követelés alapján teljesített szolgáltatást azonban a követelés elévülésére tekintettel visszakövetelni nem lehet (Ptk.6.23.§(2)).

1.4. A főkövetelés elévülése kihat az attól függő mellékkövetelések elévülésére is, ezek is elévülnek (pl. kamat). A mellékkövetelések elévülése a főkövetelés elévülését nem érinti (Ptk. 6:23.§(3)).

A fenti szabály dogmatikai indoka az, hogy a mellékkövetelés a főköveteléshez képest járulékos jellegű.

1.5. A főkövetelés elévülése a jelzálogjogot megszünteti. A főkövetelés fennállása és érvényesíthetőségének ideje alatt a jelzálogjog - amennyiben más okból nem szűnik meg - fennmarad és az abból származó igény bírósági úton érvényesíthető mind a személyes kötelezettel szemben, ha a dologi biztosítékot maga nyújtja, mind pedig a harmadik személlyel a dologi zálogkötelezettel szemben (BH.2011. 141.I.).

2. Bírósági vagy hatósági eljárásban az elévülést nem lehet hivatalból figyelembe venni (Ptk. 6:23.§(4)), vagyis az elévülésre mindig hivatkozni kell, tipikusan elévülési kifogásként érvényesítheti a kötelezett.

Ha a fél elévülési kifogást tesz, a bíróságnak először ebben a kérdésben kell döntenie. A bíróságnak a károkozó erre vonatkozó kifogása alapján mindenekelőtt abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a károsult követelése elévült-e és csak abban az esetben vizsgálhatja érdemben a kártérítésre irányuló kereseti kérelmet, ha az elévülés nem következett be (BDT 2008. 1837.).¹⁶

¹⁵ Bíró György: Az elévülés intézménye 543. o.

¹⁶ Nagy Éva-Pecz Dóra: Polgári jog I. 288. o.

Amennyiben tehát a jogosult által előterjesztett marasztalási kereset ellen a másik fél elévülési kifogást terjeszt elő, a felperes marasztalási keresetét megállapítási keresetté változtathatja át. Ilyenkor azonban a perköltséget minden esetben a jogosultnak kell viselnie.

3. A követelések - főszabályként - öt év alatt évülnek el (Ptk.6:22.§(1)), ezért az ötéves elévülési időt általános elévülési időnek hívjuk.

3.1. Nem évülnek el a tulajdonjogi igények (Ptk. 5:35.§), amely alapján határidő nélkül megindítható a tulajdonjogot megállapító, a tulajdon tárgyának használatára, birtoklására, védelmére vonatkozó per, az ingatlan nyilvántartás kiigazítását célzó per (Ptk. 5:184.§).

Időbeli korlát nélkül lehet pert indítani a végrendelet érvénytelenségének a megállapítása iránt.

Öröklésen alapuló igények közül a dologi jellegű igények nem évülnek el (a köteles rész iránti igény tipikusan kötelmi jellegű).

Ha a dolog, amelyre a dologi igényt alapozzák nincs meg, a dologi igényt kötelmi jellegű igény váltja fel, amelyre a rendes elévülés szabályai vonatkoznak.

3.2. Az elévülési idő ötéves főszabálya alól több kivételt is tartalmaz a Ptk., így

- a fuvarozási szerződés alapján támasztható igények - a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével - egy év alatt évülnek el (Ptk. 6:270.§)
- a szállítmányozási szerződésből eredő igények - a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével - egy év alatt évülnek el (Ptk.6:306.§)
- bűncselekménnyel okozott kár esetén a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül (Ptk.6:533.§(1))
- veszélyes üzemi felelősségből eredő kártérítési követelés három év alatt évül el (Ptk. 6:538.§)
- termékfelelősség esetén a károsult kártérítési igényét három éves határidő alatt érvényesítheti (Ptk. 6:558.§(1)).
- fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén a fogyasztó kellékszavatossági igénye a teljesítés időpontjától számított két év alatt évül el. Ha a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés tárgya használt dolog, a felek rövidebb elévülési időben is megállapodhatnak. Egy

évnél rövidebb elévülési határidő ebben az esetben sem köthető ki érvényesen (Ptk.6:163.§(2)). 17

Amennyiben a követelés elévült, az azt biztosító kezizálogból, óvadékból a jogosult igénye még megtérülhet. 18

4. A mögöttes felelősséggel kapcsolatos szabályok

A mögöttes felelősség a főkötelezett valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos, közvetett helytállási kötelezettség. A Legfelsőbb Bíróság 1/2007. PJE határozatában egységesítette a mögöttesen felelős személlyel szemben érvényesíthető igény elévülésével kapcsolatban alkalmazandó szabályokat.

A jogegységi tanács álláspontja szerint, tekintettel arra, hogy a mögöttesen felelős és a főkötelezett ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felelnek, „a követelés elévülése mind a főkötelezettel, mind a mögöttesen felelőssel szemben ugyanabban az időpontban [...] kezdődik” 19, továbbá „a mögöttesen felelős személlyel szembeni követelés elévülése a főkötelezettől való behajthatatlanság igazolt megállapíthatóságáig nyugszik.” 20

A Kódex a kezesség szabályai körében egyértelművé teszi, hogy a kezes tartozásának esedékessé válásához a jogosult kifejezett teljesítési felhívása szükséges [6:422. § (1) bekezdés].

¹⁷ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 289. o.

¹⁸ Bíró György: Kötelmi jog 105. o.

¹⁹ 1/2007 PJE határozat (rendelkező rész 2. pont)

²⁰ 1/2007 PJE határozat (rendelkező rész 4. pont)

V. Az elévülés nyugvása

1. Fogalma

Az elévülés nyugvásáról beszélünk, ha a jogosult követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni.

2. Szabályozása

A régi Ptk. és változatlanul az új Ptk. is az előző rendszerektől lényegében független szabályozási metódust követ. E szerint az elévülés nyugvására okot adó menthető körülmény megszűnésétől számított egy éven belül (ha az eredeti elévülés idő egy éves vagy annál rövidebb, akkor három hónapon belül) a jogosult követelését akkor is érvényesítheti, ha az eredeti elévülési idő már letelt vagy abból egy évnél (három hónapnál) kevesebb van hátra.

E szabály akkor válik relevánssá tehát, ha az elévülési idő folyásának végéhez közeledve (abból egy évnél vagy három hónapnál kevesebb van hátra) következik be a menthető akadály. Az akadály megszűnhet az eredeti elévülési idő tartama alatt is, illetve annak leteltét követően is, és ettől az időponttól számított egy év (három hónap) biztosított a jogosult számára.

E szabályozási módszer lényege tehát, hogy az akadály megszűnését követően biztosított időtartam fix, és független a nyugvás okától, illetve annak beállta időpontjától. ²¹

A szabályozás előnye a könnyebb kiszámíthatóság, hiszen csak az akadály meglétét, és megszűnésének időpontját kell ezek szerint a perben bizonyítani, hátránya azonban az, hogy a jelenlegi bírói gyakorlat mind a mai napig nem jutott nyugvópontra a nyugvás által kapott igényérvényesítési határidő természetére, illetve nyugvásának, megszakadásának lehetőségére nézve.

²¹ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 163-164. o.

A szabályozás előnyéül szolgál az is, hogy megfogalmazása eleve felállítja azokat az eseteket, amikor az elévülés nyugvása relevánssá válhat. Az elévülés leteltét megelőző egy éven belüli időpontban keletkező, vagy még akkor fennálló menthető akadály eredményezheti az elévülés nyugvását. Világosan kifejezi, hogy a menthető akadály az elévülési határidő leteltét követően is elhárulhat. Ez utóbbi esetben is láthatóvá válik, nem az eredeti elévülési határidő végpontjának kitolódásáról van szó az egy éves illetve három hónapos határidő biztosításával.

Hátránya viszont a szabályozás egyfajta fizikai tehetetlensége. Egyrészt valóban nem értékelhető az elévülési határidő utolsó egy évét illetve három hónapját megelőző időben fennálló körülmény igényérvényesítést akadályozó hatása.

Továbbá szintén érzéketlen e rendszer a jogosult azon magatartásával szemben, hogy a rendelkezésre álló előző négy év folyamán sem tett semmit igénye érvényesítése érdekében. (Amit a bírói mérlegeléstől függő rendszerek figyelembe vehetnek.) Tehát az elévülési határidő teljes időtartama alatt feltételezi, hogy a jogosultnak folyamatosan ugyanolyan intenzitású/mértékű szándéka és érdeke fűződik a követelés érvényesítéséhez.

Szintén hátránként értékelhető az a magyar szabályozásban, hogy egyszerűsítésre törekszik. Nem határozza meg példálózó jelleggel sem az elévülés nyugvására vezető tipikus okokat, tényeket, körülményeket. Továbbá ez alapján nem is differenciál közöttük. Nem zárja ki ugyanis semmilyen logikai tétel, hogy egy adott polgári törvénykönyv az egyes nyugvási szabályozási modellekből vegyesen építkezzék.²²

Az érvényesítésre nyitva álló időtartam alatt az elévülés nyugvásának nincs helye, az elévülés megszakítására vonatkozó rendelkezéseket pedig azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a megszakítás következtében az egyéves - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén a három hónapos - határidő számítása kezdődik újból (Ptk.6:24.§(3)).

²² Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 174-175. o.

Azon okok körét, melyek az elévülés nyugvásának szempontjából menthetőnek minősíthetők a bírói gyakorlat alakította ki. Menthető ok például, ha jogosult a követelésről csak később szerzhetett tudomást. 23

VI. Az elévülés megszakadása

1. Szabályozása

Az 1959. évi IV. törvénnyel kihirdetett Polgári Törvénykönyv értelmében a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása - ideértve az egyezséget is - végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést. (Ptk. 327. § (1) bek.).

A kötelezettnek az engedményezésről való értesítése a régi Ptk. szerint az elévülést ugyancsak megszakítja (Ptk.329.§ (2) bek.). A régi Ptk. megszakító okként emelte ki a követelés megegyezéssel való módosítását (egyezséget is). Bár a Ptk. a norma eredeti szövegéhez képest az eltelt ötven év alatt jelentős változáson, több novelláris módosításon esett át, azonban ezek a módosítások nem érintették az elévülést megszakító körülményeket.

A 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett új Polgári Törvénykönyv az elévülést megszakító körülményeken változtatva az alábbi felsorolást adja: Az elévülést megszakítja a) a tartozásnak a kötelezett részéről történő elismerése, b) a kötelelem megegyezéssel történő módosítása, ideértve az egyezséget is, c) a követelés bírósági úton történő érvényesítése, közvetítői eljárás és békéltetői testületi eljárás megindításának kezdeményezése vagy d) a törvényben meghatározott egyéb ok.

E Ptk. szöveg az engedményezés szabályai körében sem az engedményezésről szóló értesítés, sem a teljesítési utasítás joghatásaként nem rendelkezik az elévülés megszakadásáról, ezzel szemben a

²³ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 291. o.

szerződésátruházás szabályai között rögzíti, hogy a szerződésátruházás az elévülést megszakítja (5:180.§ (4) bek.). 24

2. Hatályos szabályozás

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) az elévülést megszakító körülményeket immár pontokba szedve, az alábbiak szerint sorolja fel. „Az elévülést megszakítja

- a) a tartozásnak a kötelezett részéről történő elismerése
- b) a kötelelem megegyezéssel történő módosítása és az egyezség
- c) a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott (ide értendő a közjegyzői hatáskörbe tartozó fizetési meghagyásos eljárás is)
- d) a követelés csődeljárásban történő bejelentése” (Ptk.6:25.§(1) bek.)). 25

2.1. A szabályozás újdonsága, hogy a kötelezett írásbeli felszólítása nem szakítja meg az elévülést. Azt szeretné elkerülni a jogalkotó, hogy újabb és újabb felszólításokkal a végtelenségig el lehessen húzni a követelést anélkül, hogy azt a jogosult a bíróság előtt érvényesítené. Ezért szigorodott a bírósági érvényesítésre vonatkozó rendelkezés is: nem elég bírósághoz fordulni, jogerős érdemi határozat szükséges az elévülés megszakadásához.

A Ptk. 8:1.§(3) alapján a Ptk. alkalmazásában bírósági eljárásnak minősül a fizetési meghagyás is. 26

2.2. Az elévülést megszakító körülmények körüli viták, eltérő elgondolások visszavezethetők az elévülés fogalmi sokszínűségéhez, vajon a bíróság előtti igényérvényesítés (keresetelévülés) vagy általában az igény érvényesítés (igényelévülés) huzamos időn keresztül való elmulasztása váltsa-e ki a követelés elévülését? 27

²⁴ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 187.o.

²⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:25.§(1) bek.

²⁶ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 292. o.

²⁷ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 189.o

A bírói úton való igényérvényesítés egyes formái közül a legfontosabb eszköz a keresetlevél benyújtása, pontosabban ezáltal a polgári per megindítása. A keresetlevél benyújtását kell tekinteni az elévülés szempontjából a bíróság előtti igényérvényesítésnek - az elévülés megszakadását kiváltó - mozzanataként, tekintettel arra, hogy a Pp. rendelkezése szerint a pert keresetlevéllel kell megindítani, amely a követelést, konkrét kereseti kérelmet tartalmazza. A pert pótló nem peres eljárások között a legfontosabb a fizetési meghagyásos eljárás, mivel a törvényben meghatározott értékhatáron alul pernek nincs helye, az értékhatáron túl viszont, ha fizetési meghagyásos eljárás van folyamatban, a perindítás kizárt. A fizetési meghagyás iránti kérelemre a keresetlevéllel szemben támasztott anyagi és eljárási jogi követelmények vonatkoznak.

A Ptk. a bíróság előtti igényérvényesítés eseteit fel nem sorolva, pusztán annyit rögzít, hogy az elévülést megszakítja a követelés bírói úton való érvényesítése. 28

A bírói gyakorlat azonban kialakította azon értelmezési kereteket, hogy melyek azok a bírósági eljárások, vagy a követelés érvényesítésére indított egyéb eljárások, amelyek az érvényesített követelés elévülését megszakítják. Elsősorban a polgári per pótlékaiként fel kell sorolnunk:

- a fizetési meghagyásos eljárást;
- a közvetítői eljárást;
- a választottbírói eljárást.

Ezen eljárások keretein belül megvalósuló igényérvényesítés megszakítja az elévülést.

Ezen túlmenően más eljárásokban is, ha a jogosult fellépése az igény érvényesítésének minősül, szintén megszakítja az elévülést. Így ide sorolhatjuk a büntetőeljárásban a polgári jogi igény érvényesítését vagy akár a csődbejelentést. Itt azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy ezen eljárások megindítása csak akkor minősül a követelés elévülése szempontjából tehát megszakító körülménynek, ha annak célja a követelésnek a kötelezettel szembeni érvényesítése.

²⁸ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: Uo. 191.o.

Ebből a megfontolásból nem minősíti a jelenlegi bírói gyakorlat elévülést megszakító körülménynek a követelés hagyatéki eljárásban történő bejelentését vagy az előzetes bizonyítási eljárás lefolytatása iránti kérelmet. A Ptk. megszövegezését: „a követelés bírósági úton való érvényesítése” az új Ptk. alábbi megfogalmazása vált fel: „a követelés bírósági eljárásban történő érvényesítése vagy csődeljárásban történő bejelentése”. A más által indított csődeljárásban is az igény bejelentése a követelés bírói úton való érvényesítésének minősül tehát. 29

Vékás Lajos rámutat az általa szerkesztett Szakértői Javaslatban, hogy e „megszakítási ok ugyanis ellentétes az elévülés intézményének lényegével: nem az igény érvényesítésére, hanem az érvényesítési idő (és az azzal járó bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz.” Ez a felfogás összhangban van a régi magyar magánjogi irodalmi forrásokkal és a korabeli bírói gyakorlattal, amely egyöntetűen tagadta, hogy elévülést félbeszakító hatást tulajdonítsunk a teljesítésre való felszólításnak.

Az 1900-as Tervezet Indokolása is kifejti a teljesítésre való felszólítás elévülés megszakításához nem elegendő jellegét.³⁰

A Magyar Jogi Lexikon „elévülés (magánjogi)” címhez írt magyarázatában szintén kifejti, hogy „valamely igény elévül, ha és mert a jogosult azt a törvényes határidőn belül bírói úton nem érvényesítette a kötelezett ellen. Az érvényesítéshez nem elég a bíróságon kívüli felszólítás;...”

Villányi László szintén kizárja, hogy a kötelezett megintése az elévülést félbeszakíthatná. 31

2.3. A tartozás elismerés elévülést megszakító hatását alátámasztja az elévülés intézményének legfontosabb jogpolitikai indoka, miszerint a jog feladata a huzamosan fennálló bizonytalan jogi helyzetek kiküszöbölése, amelyet a követelések elévülése folytán a bírói úton való igényérvényesítés megszűnésével is biztosít. Tekintettel azonban arra, hogy az adós nincs bizonytalanságban tartozásának kifejezett vagy más formában megvalósuló elismerése által, a teljesítésre irányuló magatartása erre utal, a tekintetben, hogy a jogosultnak peresíthető követelése áll fenn vele szemben,

²⁹ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 192.o.

³⁰ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: Uo. 232.o.

³¹ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) 233.o.

ezért a tartozás elismerése is alkalmas az elévülés megszakítására, annak ellenére, hogy a jogosult igényérvényesítő magatartása passzív.³²

2.4. Ha a kötelmet a felek akarategységben módosítják, vagy egyezséget kötnek, akkor ez kihat a kötelemből fakadó követelések elévülésére, megszakítják azt. A Ptk. 327.§ (1) bekezdésébe foglalt ezen esetkört tehát kiterjesztően, általában a kötelelem módosulását eredményező bármely tényre kiterjedően, nem lehet értelmezni. ³³

3. Az elévülés megszakadásának következménye

Az elévülés megszakadása azzal a következménnyel jár, hogy az elévülés megszakításától vagy az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezésétől az elévülés újból kezdődik (Ptk. 6:25.§(2)).

Ha az elévülés megszakításával járó eljárásban végrehajtható határozat születik, akkor az elévülést csak a kötelelem megegyezéssel történő módosítása és a végrehajtási cselekmények szakítják meg(Ptk.6:25.§(3)).

Az elévülés megszakadását a bíróság nem állapíthatja meg „általánosságban”, hanem a bíróságnak meg kell állapítania annak pontos idejét a megszakítást eredményező cselekmény megnevezését is tartalmazó indokolással.³⁴

VII. Elévülési szabályok a végrehajtási eljárásban

1. Végrehajtási jog elévülésének fogalmi meghatározása

A végrehajtási jog elévülése alatt azt értjük, hogy a végrehajtási jog egy bizonyos idő elteltével elenyészik, megszűnik.

³² Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: Uo. 239.o.

³³ Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: Uo. 253.o.

³⁴ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. 293. o.

Az elévülésre hivatkozás megfelelő és elegendő jogalap a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per megindításához.³⁵

A végrehajtási jog elévülhet a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt is, amennyiben az elévülési időn belül nem történik semmilyen, az elévülési időt megszakító végrehajtási cselekmény.

2. Az elévülés nyugvásáról és megszakadásáról a végrehajtási eljárásban is beszélhetünk.

Az elévülést számos intézkedés, cselekmény megszakítja, így például a bírósági gazdasági hivatalnak a végrehajtóhoz benyújtott hátraléki kimutatása is. ³⁶

A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvény (Vht.) 57. § (4) bekezdése is akként rendelkezik, hogy a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Ilyen cselekmény lehet a bíróságnak, a végrehajtónak, a végrehajtás érdekében tett bármilyen intézkedése (pl. az adós lakóhelyének felkutatására irányuló megkeresése), sőt a végrehajtást kérőnek a végrehajtás folytatása iránti kérelme is.

Figyelembe kell venni a Ptk. 327.§-ának (3) bekezdését is, amely szerint „ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg. ³⁷

Az elévülés nyugvásának a polgári jogban megállapított szabályait a végrehajtási jog elévülésére is alkalmazni kell. Ha a végrehajtást egyszer már elrendelték, akkor az elrendelés időpontjától kezdődően az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a végrehajtási cselekmények fogantatása folyamatban van.

³⁵ Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez 289.o.

³⁶ BH2002. 272.

³⁷ dr. Petrik Ferenc: A végrehajtási jog 84.o.

Nyugszik az elévülés a végrehajtás felfüggesztésének időtartama alatt is. Ha a már megindult végrehajtási eljárás valamilyen okból nem folytatható, akkor a legutolsó végrehajtási cselekménytől számítva újból megkezdődik az elévülési idő folyása.³⁸

3. A végrehajtási jog elévülésének szabályozása

A Vht. 57.§-a szabályozza a végrehajtási jog elévülését.

Eszerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, ezért vizsgálni kell a végrehajtandó követelés jellegét és ahhoz igazodva kell állást foglalni az elévülési idő kérdésében.

A Vht. 57. § (2) bekezdése szerint a végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni; hivatalból akkor vehető figyelembe, ha az alapjául szolgáló követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni. Azaz amikor az alapeljárásban hivatalból kell figyelembe venni az elévülést, akkor az azt követően indított végrehajtási eljárásban is.

A Vht. 57.§ (3) bekezdése a fenti rendelkezéseket kiegészíti azzal, hogy ha a végrehajtási jog elévülését a (2) bekezdés szerint figyelembe kell venni, a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, és a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni.

Így például, ha munkaügyi perben megítélt követelés önkéntes teljesítésének elmaradása esetén a jogosult végrehajtási eljárást kezdeményez a megítélést követő négy év elteltével, akkor a végrehajtást nem lehet elrendelni.

Ugyanakkor, ha polgári perben megítélt követelés önkéntes teljesítésének elmaradása esetén a jogosult végrehajtási eljárást kezdeményez a megítélést követő hat év elteltével, akkor a végrehajtást el lehet rendelni, ha az elévülésre a másik fél nem hivatkozik.

Amennyiben a követelés a végrehajtási eljárás során évül el, végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per indítható.

³⁸ Dr. Balogh Olga - Dr. B. Korek Ilona - Császtai Ferenc - Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás 212.o.

Így folyamatban lévő végrehajtási nemperes eljárásban főszabály szerint elévülésre hivatkozással nem lehet megszüntetni a végrehajtást.

Amennyiben végrehajtási kifogást terjesztenek elő ezen okból, úgy csak abban a kérdésben lehet állást foglalni, hogy az elévülés megállapítható-e, avagy sem, azonban a végrehajtási eljárást megszüntetni nem lehet. Ilyenkor a Vht. 41. §-ában foglaltak szerint kell eljárni és végső soron az adós végrehajtás megszüntetése iránti pert indíthat. Kivételt képez a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összeg végrehajtás alá vonása. A Vht. 82/A. § (6) bekezdése ugyanis kimondja, ha az adós elévülésre hivatkozik, a végrehajtó beterjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító rósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. Az elévülés bejelentése nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól. 39

Az elévülés bekövetkezhet a végrehajtási eljárás szünetelése során is, amennyiben a szünetelésre azért kerül sor, mert az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya. 40

4. A tartásdíj iránti igény érvényesítése a végrehajtási eljárásban

Speciális igényérvényesítési-elévülési időt határoz meg a tartásdíjjal kapcsolatosan a Vht.14. §-a. Eszerint tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban: tartásdíj) behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a lejárt, 6 hónapnál régebbi tartásdíjrészletekre nézve akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy a) a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy b) annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.

Tehát a hivatkozott jogszabályhely által felsorolt feltételek fennállásának hiányában tartásdíjat, szüléssel járó költséget, valamint tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatást hat hónapon túl nem lehet érvényesíteni.

³⁹ A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvény 57.§(1)- (3) bek.

⁴⁰ EBH2004. 1037.

Azonban az egy összegben megítélt gyermektartásdíj-hátralék elévülési ideje az általános polgári jogi elévülési idővel egyezik meg. 41

VIII. Külföldi kitekintés

Más államok az elévülést különbözőképpen szabályozzák: anyagi jogi jogintézményként vagy perjogi jogintézményként kezelik.

Ahol anyagi jogi jogintézményként kezelik ott is többféle álláspont alakult ki:

- a kínai, német, skandináv jogrendszer igényelévülésként szabályozza,
- az angolszász, lengyel, orosz jogrendszer kereset-elévülésként szabályozza
- a japán és az osztrák jogrendszer jogelévülésként szabályozza

A kereset-elévülés esetén a követelés kifogás útján még érvényesíthető, de a jogelévülés magát az alanyi jogot is megszünteti. 42

1. Kontinentális jogrendszerek

Németország

A német Polgári Törvénykönyvben - melyet 1896-ban fogadtak el és 1900-ban lépett hatályba - az általános elévülési idő három év.

A német BGB az elévülési idő tekintetében különbséget tesz szerződési típusonként, hiszen az elévülést az adásvételi és szállítási szerződések esetén két évben, az építési szolgáltatási szerződésekkel összefüggő szavatossági igények esetén öt évben határozza meg.

A személyi károk esetében a kártérítés elévülési ideje 30 év. 43

⁴¹ A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 14.§

⁴² Bíró György: Kötelmi jog 94. o.

⁴³ Dr. Kimmel József: Új német Polgári Törvénykönyv

2. Angolszász jogrendszerek (Common law)

A magyar jogban használt, elévüléssel kapcsolatos fogalmak nehezen feleltethetők meg az angolszász országokban használt fogalmaknak.

Az elévülést a common law országaiban külön törvények - Angliában például a brit Limitation Act 1980. - szabályozzák. Az Amerikai Egyesült Államokban külön szövetségi és tagállami szinten szabályozzák a szerződéses igények elévülését.

Az angolszász jogrendszerben az elévülési jellegű és a jogvesztő határidő között különbség talán nem is tehető.

Két fő fogalommal dolgoznak, az egyik a „statue of limitations”, melynek értelmében általában a jogvesztés következményét fűzik az idő elteltéhez.

A másik fogalom a „prescription”, amely hasonlít az elévüléshez és azt jelenti, hogy az igény, amelyet ésszerű idő alatt nem érvényesítettek, elvész.

Vannak olyan törvények, amelyek ismerik az elévülés félbeszakadásának, nyugvásának fogalmát, azonban ez nem minden angolszász országról mondható el. ⁴⁴

Angliában nincs Polgári Törvénykönyv, külön jogszabályok tartalmazzák az egyes intézményeit, illetve az ún. közös jogból (múltban hozott bírósági döntések) eredeztethető. A precedens jogelv uralkodik.

IX. Összegzés

Megállapítható, hogy az elévülés lényegében a kötelezett helyzetét méltányolja akként, hogy határt szab a jogosult igényérvényesítési lehetőségének.

Ezáltal egyfajta biztonságot és kiszámíthatóságot ad a kötelezettnek, így jogbiztonságot teremt.

⁴⁴ Dr. Barna András: Hogyan mondjuk angolul: elévülés, jogvesztés?

A kötelezett a követelés megtérítésére nyitva álló időn belül bármikor számíthat a behajtás érdekében tett intézkedésekre.

Ugyanakkor az elévülési idő viszonylag hosszú, így figyelembe veszi a jogosult érdekeit is, valamint azt, hogy általában az önkéntes teljesítés elmaradásának következményeként kerül sor a peres eljárásokra.

Felhasznált irodalomjegyzék

- Vékás Lajos (szerk.): A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal (Complex, Budapest 2013.)
- Gondosné dr. Pusztahelyi Réka: A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai (PhD értekezés) Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc, 2013
- Bíró György: Az elévülés intézménye (Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXVI/2. 2008.) pp. 541-557
- Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I.; Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs, 2014
- Bíró György: Kötelmi jog „Novotni kiadó” Miskolc, 2004.
- dr. Petrik Ferenc: A végrehajtási jog; Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1995.
- Dr. Balogh Olga -Dr. B. Korek Ilona - Császtai Ferenc -Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás (Harmadik, hatályosított, bővített kiadás) HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006.

Felhasznált jogszabályok

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény
- Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez (Complex Jogtar Plusz, 2010)

Felhasznált döntések

- 1/2007. Polgári Jogegységi Határozat
- BH2002. 272.
- EBH2004. 1037.

Felhasznált internetes anyagok

- Dr. Barna András: Hogyan mondjuk angolul: elévülés, jogvesztés?
<http://www.jogiforum.hu/blog/5/56> (2018. 06. 09.)
- Dr. Kimmel József: Új német Polgári Törvénykönyv http://www.fazekaslaw.hu/dl/uj_nemet_polgari_torvenykonyv.doc (2018. 06. 10.)